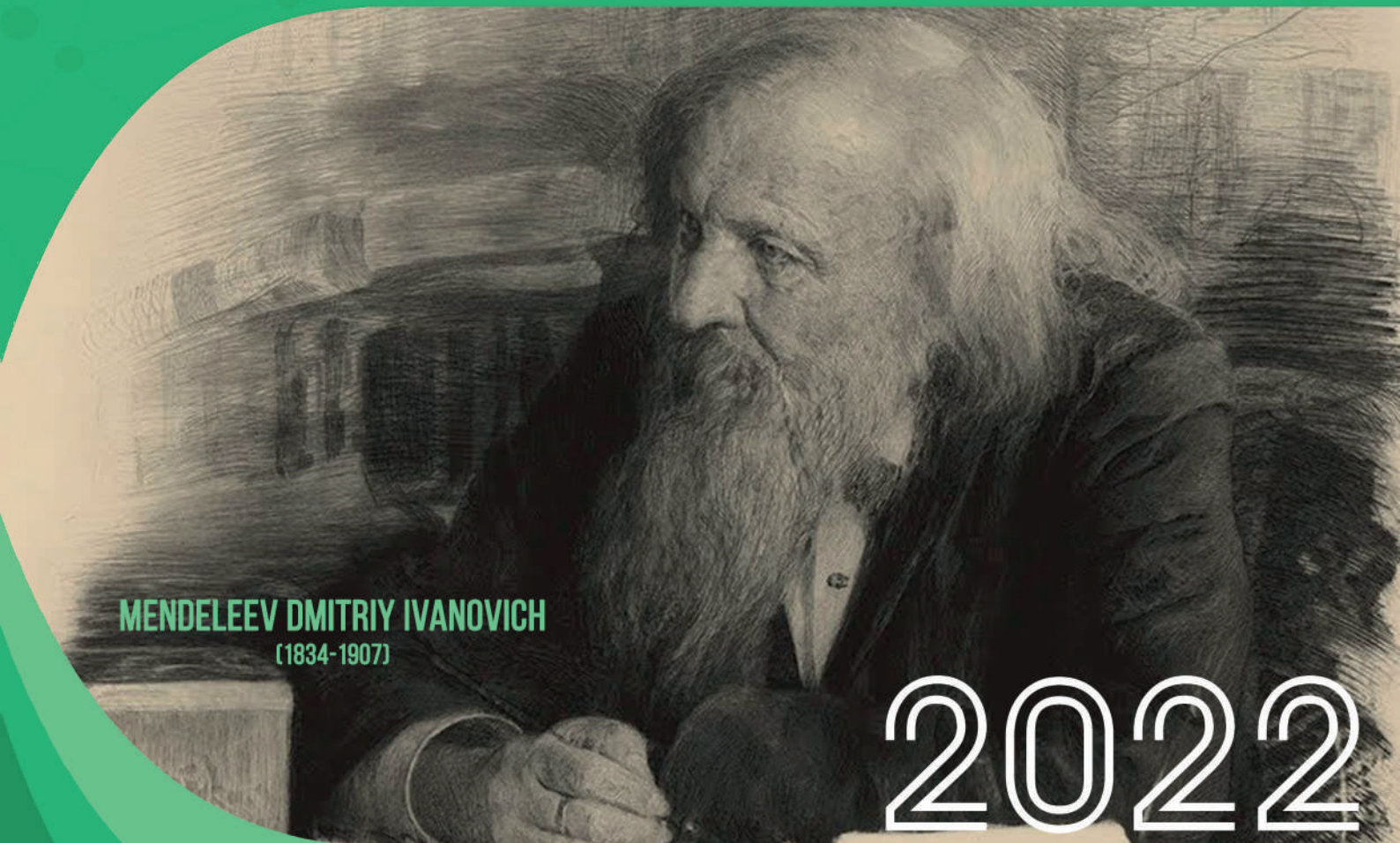

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA MILLIY TADQIQOTLAR:

DAVRIY ANJUMAN

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

МЕНДЕЛЕЕВ ДМИТРИЙ ИВАНОВИЧ
(1834-1907)

2022
FEVRAL
№37

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.tadqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
6-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-6**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-6**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда миллий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 37-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 28 февраль 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илғор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1. Ҳуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б., ю.ф.н. Юсувалиева Рахима (Жахон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2. Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна (Фарғона давлат университети)

3. Тарих саҳифаларидаги изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4. Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

5. Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохида Юсуповна (Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети)

6. Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна (Андижон давлат университети)

7. Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Рахматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Вохидова Мехри Хасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброхимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобохонов Олтибой Рахмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Муסיқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқайом Раҳимбердиевич (Наманган муҳандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган муҳандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаххоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўктам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ЖУРНАЛИСТИКА

1. Акмурзаев Абдулла Абдималик ўғли, Мирзаева Наргиза Абдукахаровна ҚАЙТА ЁЗИШ МАТНИНИ ТАЙЁРЛАШ	7
--	----------

ЖУРНАЛИСТИКА

ҚАЙТА ЁЗИШ МАТНИНИ ТАЙЁРЛАШ

Акмурзаев Абдулла Абдималик ўғли.

Ўзбекистон журналистика ва оммавий
коммуникациялар университети магистри

Мирзаева Наргиза Абдукахаровна.

Ўзбекистон журналистика ва оммавий
коммуникациялар университети катта ўқитувчиси

Аннотация. Мазкур мақола янгича ишлов берилган матнни қандай қилиб сифатли тайёрлаш ва таҳрирлаш ҳақида. Шу билан бирга матнни қайта тайёрлашда, аслидан кучлироқ бўлишига эътибор қаратиш кераклиги тўғрисида маълумотлар беради. Кўплаб соҳаларда бўлгани каби, барчаси профессионаллик даражасига боғлиқ эканлигини ёритишга бағишланган.

Таянч сўзлар: rewriting, матн, қайта ёзиш, янги, таҳрир, луғат, синоним, асл, жумла, манба.

Журналистикада матнни янгича қайта ёзиш жараёнида қўйидаги кўрсатмалар ва маслаҳатлар фойдали бўлиши мумкин. Янгича қайта ёзишда битта мавзунини ўзини қайта ёритиш учун бир неча манбаларга таянган ҳолда асослаш керак [5,6]. Масалан, рус, ўзбек, чет эл бадиий адабиётларига, шу билан бирга энг охириги интернет маълумотларига

таяниш мақсадга мувофиқдир. Ҳаётини тажрибаларга таяниб дастлабки матнни, жумлани ва хат бошини қайта ёзишни бошлашдан олдин, шу матнни қанчалик долзарблиги, аҳамиятли эканлигини тушуниш учун уни тўлиқ қайта-қайта ўқиб чиқиш керак бўлади [1,4,5]. Агар ушбу қоида эътиборга олинмаса, матнни қўйиш қийин ва ҳатто тушунарсиз бўлиб қолиш эҳтимоли катта, чунки сўзларни кетма-кет алмаштириш жараёнида умумий маъно йўқолиши мумкин. Янги матнда асл нусханинг маъноси, фактлари, тафсилотлари сақланиб қолиниши керак. Янги матнга ҳақиқатга тўғри келмайдиган ёки асл нусханинг маъносини бузадиган фактлар, шарҳлар қўшмаслик керак. Боши ва охирини ўз муаллифлик матн билан мустақамлаш жоиздир. Одатда аниқ фактлар келтирилмайдиган жумлалар ва мавзу бўйича кириш ёки хулосанинг умумий маъносини ёзувчи ўз сўзлари билан ифодалаши мумкин [5,6,7].

Манба матнининг сарлаваҳлари ва сўзлари ўзгартирилиши керак. Сарлавҳадаги муҳим калит сўзларни сақлаб қолиш ва шу билан бирга уни ноёб қилиш учун калит сўзлар қайта тартибга солиниб, ҳолат ўзгартирилади. Ҳикоя қилиш, фактларни тақдим этиш усулини ўзгартириш мумкин. Агар асл матнда муаллиф хусусийдан умумийга ўтган бўлса, янги матнда фактларни тақдим этишда умумийдан хусусийга ўтиш мумкин. Янги матнга асл матндан эмас, балки худди шу мавзудаги бошқалардан қайта кўриб чиқилган бўлакларни киритиш фойдалидир [5,8]. Матннинг тузилишини ўзгартириш, унинг қисмларнинг ва жумлаларнинг жойларини ўзгартириш керак. Агар асл матн ажралмас бўлса, унда янгисини бир нечта бўлимларга бўлиш мумкин. Ёки ўз кичик сарлаваҳаларни ҳам бериш мумкин. Мураккаб гапларни бир неча содда гапларга, содда гапларни мураккаб гапларга ажратиш мумкин. Иштирокчилар ва эргаш гаплар, гапнинг бир қисмидан иккинчи қисмига

кўчирилади, ҳатто алоҳида гапда ҳам олиб қўйилиши мумкин. Манба матни жумлаларидаги сўзларни алмаштирибгина қолмай, балки гапни тўлиқ мустақил равишда, шахсий услубга мос равишда тузган маъқул [2,3,5,6]. Сўзларни синонимлар билан алмаштириб, қайта ёзиш учун автоматлаштирилган матнлардан фойдаланмаслик керак, улар яхши иш ёзмайди. Фаол феълларни пассив ва аксинча қўйиш мумкин. Рақамларни алифбо белгиси билан алмаштириш мумкин ёки аксинча. Рақамлашни чизиқча билан ўзгартириш мумкин. «Биринчи, иккинчи, учинчи» рўйхатларини киритиш ёки аксинча, улардан халос бўлиш керак. Тўғридан-тўғри нутқни билвосита нутққа осонгина айлантириш мумкин ва аксинча [1,6,8]. Янги матн яратилгандан сўнг, одатда барча муносиб контент алмашинувларида топиладиган дастурлардан фойдаланиб, уни ўзига хослигини текшириш керак. Ўзига хослик улуши қанчалик юқори бўлса, у миждозлар учун шунчалик қизиқарли бўлади ва қидирув тизимининг рейтинглари шунчалик юқори бўлади. Матннинг ўзига хослиги учун курашда атайлаб хато қилмаслик, сўзларни бузиб, жумлаларни ўқишни қийинлаштирмаслик керак. Қидирув тизимлари тақдимотнинг нафақат ўзига хослигига, балки саводхонлигига ҳам эътибор беради.

Шу ўринда ёки кези келганда айтиш мумкин, янгича ишлов берилган матнни тайёрлаш – бу анчагина машаққатли ва анча монотон иш бўлиб, соғлиқ учун зарарли эканлигини эсдан чиқармаслик керак (компьютер олдида соатлаб ўтириб клавиатурада матн териш кўриш қобилияти, умурқта поғонаси, қўл бўғимлари ва бошқа орган-тўқималарга салбий таъсир қилади) [1,5] .

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, агар қайта ёзувчи, профессионал даражада ўсишни истаса, янгича қайта ёзиш матнини тайёрлашда, чуқур билимга эга бўлиши ва ўз тажрибасини маҳорат яъни професонализм даражасида қўллаши мақсадга мувофиқдир.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РҲЙХАТИ

1. Белькова Е.Г. Рерайтинг: правовая оценка // Проблемы современного российского законодательства: материалы ИИ Всерос. науч.-практ. 2020.
2. Колоев А. С. Рерайт как новое явление в современной журналистике // Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 9. Филология. Журналистика. 2012.
3. Франк Барнас. Реритинг врите согий // Бродсаст Невс Вритинг, Репортинг, Продусинг. — Тайлор & Франсис, 2013-05-02. — 361 с.
4. www.педагог.уз
5. <https://www.etxt.ru/primery-reraytinga>-Примеры рерайтинга текста-Etxt teksta.
6. <https://uz.унистиса.ком> соп Сопйвритинг ва қайта ёзиш - УНИСТИСА.COM.
7. <https://www.давидседарисбоокс.ком/-2020/>.
8. <https://медиум.ком/инспиред-вритер/> давид-седарис-2021.

ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 6-ҚИСМ

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусахҳиҳ: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 28.02.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000